

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem E. W. i S. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w M.
o wysokość podstawy składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 listopada 2024 r.,
zażalenia odwołującej się Spółki oraz zainteresowanej Spółki
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 11 marca 2024 r., sygn. akt III AUa 2764/22,

- 1. odrzuca zażalenie w części dotyczącej punktu 1.
zaskarżonego postanowienia,**
- 2. oddala zażalenie w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie, w sprawie W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie, z udziałem E. W. i S. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w M., o wysokość podstawy wymiaru składek, postanowieniem z dnia 11 marca 2024 r. ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 5.163 zł (pkt I) oraz odrzucił skargi kasacyjne W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W. i S. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w M. od wyroku Sądu

Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 października 2023 r. (pkt II). Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny w punkcie II sentencji zmienił wyrok Sądu Okręgowego w punkcie 2 w ten sposób, że zmienił decyzję organu rentowego i ustalił, iż podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne E. W. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W. wynosi: w lutym 2016 r. 4.055 zł, w sierpniu 2016 r. 4.055 zł i przyjął tę podstawę wymiaru do wyliczenia podstawy wymiaru składki i składki na ubezpieczenie zdrowotne, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżąc wyrok Sądu Apelacyjnego w pkt. II, III, IV i V W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji oraz S. sp. z o.o. sp.k. w likwidacji w M. oznaczyły wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 15.214 zł, przy czym z wyliczeń zamieszczonych w uzasadnieniu skarg wynika, że wartość przedmiotu zaskarżenia to 12.434 zł. Na tak określoną wartość składają się:

1. różnice w podstawach wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne obowiązkowe za miesiące: luty, kwiecień, sierpień, listopad 2016 r. i luty 2017 r., czyli różnice pomiędzy kwotami z decyzji - przy uwzględnieniu zmiany decyzji wynikającej z wyroku Sądu Apelacyjnego a kwotami zadeklarowanymi przez odwołującą się Spółkę, suma tych różnic to 11.537,25 zł;

2. różnice w składkach na ubezpieczenie zdrowotne za sporne miesiące w łącznej kwocie 896,01 zł (łącznie 12.434 zł).

Postanowieniem z dnia 12 stycznia 2024 r. Sąd Apelacyjny zdecydował o sprawdzeniu wartości przedmiotu zaskarżenia określonej w skardze kasacyjnej na 15.214 (12.434) zł i w tym celu zobowiązał pełnomocnika organu rentowego do wyliczenia różnicy w wysokości składek opłaconych i należnych od odwołującej się Spółki na podstawie objętej sporem decyzji przy uwzględnieniu jej zmiany dokonanej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 października 2023 r.

W wykonaniu zobowiązania organ rentowy w piśmie z 17 stycznia 2024 r. podał, że przedmiotowa różnica wynosi 5.163 zł. Do pisma tego dołączono szczegółowe wyliczenie różnicy w składkach.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że sposób ustalenia wartości przedmiotu sporu w sprawach o prawa majątkowe regulują przepisy ogólne (art. 19-26 k.p.c., w tym, między innymi, art. 19 § 2 k.p.c. i art. 22 k.p.c.). Mają one odpowiednie zastosowanie do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia (w apelacji - art. 368 § 2 k.p.c. i w skardze kasacyjnej - art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 368 § 2 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zważył, że orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego, niniejsza sprawa do takich właśnie się zalicza. Istotą sporu w niej jest właśnie wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru, a okoliczność, że wysokość składki ustalono tylko na ubezpieczenie zdrowotne (oprócz podstawy wymiaru tej składki) niczego nie zmienia i nie uprawnia do swoistego hybrydowego określenia wartości przedmiotu zaskarżenia, co postulowały skarżące spółki. Sąd Apelacyjny uważa, że w niniejszej sprawie chodzi przede wszystkim o uiszczenie składek w wyższym wymiarze przez płatnika w konsekwencji ustalenia wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Wymiar składek należnych wzrośnie przecież adekwatnie do ustalonych podwyższonych podstaw wymierzenia składek. Taki sposób określenia wymiaru zobowiązania składkowego przez ustalenie jedynej zmiennej (zmiennego składnika) nie zaprzecza celowi działania, jakim jest dokonanie wymiaru składek na potrzeby ich uiszczenia i pobrania. Wymaganie ustalenia w decyzji wprost wysokości składek na ubezpieczenia społeczne dla przyjęcia, że wartość przedmiotu zaskarżenia liczy się jako różnicę składek, jest niewspółmierne, skoro istota sporu zasadzająca się na wysokości składek nie jest wątpliwa. Chodzi bowiem bezpośrednio o obowiązek uiszczenia składek w podwyższonej wysokości, a nie o wysokość podstawy wymiaru składek, od której naliczane będą także świadczenia z ubezpieczeń społecznych (np. emerytura). Świadczeniami powtarzającymi się (art. 22 k.p.c.), wokół których toczy się spór, są różnice w wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie

zdrowotne, a zatem wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi suma tych świadczeń za okres sporny. Interes płatnika składek sprowadza się w tym przypadku do kwestii związanych z obliczeniem, rozliczeniem i przekazaniem składek na ubezpieczenia społeczne.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny nie podzielił poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z dnia 6 grudnia 2023 r., III UZ 22/23 (LEX nr 3637350), do którego odwoływały się skarżące spółki.

Wobec powyższego wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie to kwota ostatecznie wyliczona przez organ rentowy jako różnica w składkach za poszczególne miesiące ujęte w spornej decyzji. Sposób ich wyliczenia nie budzi wątpliwości.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że zgodnie z art. 398²¹ k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym ma „odpowiednie” zastosowanie m.in. art. 368 § 2 k.p.c., który w zdaniu trzecim przewiduje, że przepisy art. 19-24 i 25 § 1 k.p.c. stosuje się „odpowiednio”. Sąd drugiej instancji może sprawdzić, czy podana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia jest zgodna z zasadami jej ustalania zawartymi w art. 19-24 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2017 r., II UZ 83/17). Sprawdzenie wartości przedmiotu zaskarżenia oznaczonej przez skarżące doprowadziło w odniesieniu do spornej decyzji, stwierdzającej wysokość podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne i składek na te ostatnie, do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w kwocie 5.163 zł (art. 22 k.p.c., po zaokrągleniu, punkt I sentencji).

Mając na względzie przedmiot postępowania w niniejszej sprawie, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia i ustalenie, że wartość ta jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Sąd Apelacyjny skargę kasacyjną uznał za niedopuszczalną i na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. i w związku z art. 367 § 3 k.p.c., postanowił, jak w punkcie II sentencji.

W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W. oraz S. spółka z o.o. sp.k. w likwidacji z siedzibą w M. w zażaleniu na powyższe postanowienie zarzuciły:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 w związku z art. 367 § 3 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej z tej przyczyny, iż wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, podczas gdy to ustalenie Sądu Apelacyjnego jest w sposób oczywisty nieprawidłowe, a wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę dziesięciu tysięcy złotych;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez wadliwe ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia wynikające z przyjęcia, że niniejsza sprawa jest sprawą o wymiar składki, a nie o podstawę wymiaru składki, które skutkowało błędnym przyjęciem, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie w zakresie, w jakim spór dotyczy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, odpowiada różnicy pomiędzy składką obliczoną od podstawy zadeklarowanej przez spółkę a składką liczoną od podstawy ustalonej w zaskarżonej decyzji, podczas gdy przedmiotem sporu nie jest wymiar składek i składka ta nie została w decyzji ustalona, ale spór dotyczył podstawy wymiaru składek, stąd też wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać ustalona jako różnica między zadeklarowaną przez spółkę podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru składek ustaloną w decyzji organu rentowego (z uwzględnieniem modyfikacji tej podstawy dokonanej przez Sąd drugiej instancji); błędne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w punkcie I. postanowienia (ustalenie, że wartość ta jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych) skutkowało błędnym rozstrzygnięciem w punkcie II. postanowienia, tj. błędnym postanowieniem o odrzuceniu skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej.

Skarżące wniosły o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego zawiera dwa rozstrzygnięcia, które są odrębnymi postanowieniami. Jedno z nich - postanowienie o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia nie podlega zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego. Zgodnie bowiem z art. 394¹ § 1 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W myśl natomiast art. 394¹ § 2 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylecia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że postanowienia w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu sporu nie są orzeczeniami kończącymi postępowanie w sprawie i nie podlegają samodzielnemu zaskarżeniu (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 2010 r., II PZ 31/10, LEX nr 687029; z dnia 23 marca 2012 r., II UZ 1/12, LEX nr 1168880; z dnia 17 stycznia 2024 r., III PZ 4/23, LEX nr 3659161). Postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie są bowiem postanowienia zamykające drogę do wydania orzeczenia sądu danej instancji rozstrzygającego istotę sprawy, a ponadto postanowienia, które kończą sprawę jako pewną całość poddaną pod osąd, a więc dotyczące całości sprawy i będące ostatnimi orzeczeniami wydanymi w postępowaniu (por. uzasadnienie uchwały sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1 poz. 1). Przeciwnieństwem postanowień kończących postępowanie w sprawie są „postanowienia kończące w postępowaniu jedynie zagadnienia incydentalne, uboczne” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1996 r., III CKN 12/96, OSNC 1997 nr 4, poz. 41 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999 nr 5, poz. 87).

Sąd Najwyższy przyjmuje również, że - rozpoznając zażalenie na postanowienie Sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną - na wniosek strony rozpoznaje również te postanowienia sądu drugiej instancji, które nie

podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (art. 380 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.). Do takich postanowień należy właśnie postanowienie ustalające wartość przedmiotu zaskarżenia.

Jeżeli w sprawie występuje zawodowy pełnomocnik, wspomniany wniosek powinien zostać sformułowany jednoznacznie, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez profesjonalnego pełnomocnika treści wprost w tych pismach niewyrażonych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 r., I UZ 1/14, LEX nr 1467121 i orzecznictwo tam powołane, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CZ 102/13, LEX nr 1430440; z dnia 10 stycznia 2014 r., I CZ 101/13, LEX nr 1415496; z dnia 4 grudnia 2013 r., II CZ 83/13, LEX nr 1418728; z dnia 30 października 2013 r., V CZ 48/13, LEX nr 1403918 oraz z dnia 24 września 2015 r., V CZ 49/15, LEX nr 1827144; z dnia 13 października 2020 r., II UZ 20/20, LEX nr 3277939). Przy braku takiego wniosku, przeprowadzenie wspomnianej kontroli nie jest dopuszczalne.

Z konstrukcji zażaleń sporządzonych przez pełnomocnika będącego adwokatem, wynika, że tym środkiem odwoławczym zostało objęte postanowienie Sądu drugiej instancji w zakresie dotyczącym ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia, jak i odrzucenia skargi kasacyjnej. Nie zawarto w nim jednak ani stosownego wniosku, o którym stanowi art. 380 k.p.c., ani nawet nie powołano się na ten przepis. Przywołane w uzasadnieniu zażalenia rozważania dotyczące okoliczności dotyczącego błędnego ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia nie mogą być zaś same w sobie uznane za taki wniosek i wywołać określonego w art. 380 k.p.c. skutku, polegającego na zweryfikowaniu postanowienia odnoszącego się do tej materii.

Z powyższych względów zażalenia na postanowienie ustalające wartość przedmiotu zaskarżenia podlegają - jako niedopuszczalne - odrzuceniu na podstawie art. 394¹ § 2 i 3 w związku z art. 398²¹ i art. 373 k.p.c., czego konsekwencją jest oddalenie zażaleń w pozostałej części z mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Skoro bowiem wartość przedmiotu zaskarżenia nie sięga dziesięciu tysięcy złotych, to skargi kasacyjne wniesione przez W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W. oraz S. spółka z o.o. sp.k. w likwidacji z siedzibą w M. są niedopuszczalne stosownie do art. 398² § 1 k.p.c., co uzasadniało ich odrzucenie

przez Sąd drugiej instancji stosownie do art. 398⁶ § 2 k.p.c.
[SOP]

[a.ł.]